

AHLAKIMI ÖĞRENIYORUM

Diyaret İşleri Başkanlığı Yayınları: 822
Çocuk Kitapları: 225

Ahlakımı Öğreniyorum

Yazan
Bilgenur Çorlu

Resimleyen
Osman Turhan

Yayın Yönetmeni
Mehmet Erdoğan

Editör
Sevde Sevan Usak

Tasarım-Grafik
Cemile Kocaer

Baskı Takibi
İsmail Derin

Koordinasyon
Dr. Ömer Menekşe

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı:
08.12.2010/102

2011-06-Y-0003-822
ISBN: 978-975-19-5030-7
Sertifika no: 12930

1. Baskı, Ankara - 2011

Üretim
Kağıt Gemi Ajans

Baskı
Özkan Matbaacılık
Tel.: 0 312 395 48 91

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No: 147/A Çankaya/Ankara
Tel: 0 (312) 295 72 94
Faks: 0 (312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Çocuklar!

Her yeni kitap, yeni bir maceradır.

İnsan olarak birlikte yaşamak gerektiğini biliriz. Bir yandan da bazı kuralları vardır insanlarla birlikte yaşamanın. Bunlara dikkat etmek gerekir. Sözümüzün nereye gideceğini bilmeden konuşup karşımızdakini kıramayız. Bir sır emanet edildiğinde onu korumamız gerektiğini biliriz. Bir büyüğümüz içeri girdiğinde yattığımız yerden şöyle bir doğruluruz. Evimize bir misafir geldiğinde seferber oluruz onu rahat ettirmek için. Bizden bir şey istendiğinde yarışa gireriz onu yapmak için kardeşlerimizle. İşte bunlar bizim ahlaki değerlerimizdir. Biliriz ki güzel ahlak dinimizce çok kıymetlidir. İnsanı güzelleştirir, ona değer katar. Rabbimiz, bize bu değerleri Kitabımız Kur'an'da anlatmıştır. Peygamberimiz (sas) hem yaşantısıyla örnek olmuş hem de bu ahlaki özelliklerini sözleriyle ifade etmiştir.

Bu kitapta sizlere kitabımız Kur'an-ı Kerim'de ve Peygamberimizin hayatında örnek gösterilen bu ahlaki özellikleri tanıtmaya gayret edeceğiz.

Her yeni kitabın yeni bir macera olduğunu söylemiştik.

Bizi bu macerada yalnız bırakmadığınız için teşekkür ediyor, keyifli okumalar diliyoruz.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

ÅHLAKIMI ÖĞRENIYORUM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIğI YAYINLARI

ANKARA
2011

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

AHLAK NE OLA Kİ?9

Ahlak Ne Ola ki?.....9

İKİNCİ BÖLÜM

BÜYÜKLERİMİZE VE KÜÇÜKLERİMİZE

KARŞI AHLAKİ TUTUMLARIMIZ 11

Saygılıyım, Saygılısın, Saygılı..... 11

Misafir Ağırlyoruz..... 17

Küçüktük, Ufacıktık, Bir Merhamet Aradık 19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAŞITLARIMIZA KARŞI AHLAKİ

TUTUMLARIMIZ.....23

Arkadaşlık-Dostluk Üzerine Başka Söz Tanımam23

Arkadaşlarımız İçin de Dua Ediyoruz.....27

Aynalara Sır Saklamak.....27

Dostlara Güven Duyulur.....28

Söz mü Vermiştik? O Halde Tamam!29

Alay Etmek, Lakap Takmak, Asla Yapmamalıyız!31

Bir Hatadır Oldu, Şimdi Özür Dileme Zamanı34

Her Şeyi Ben Bilirim, Ben Neymişim Demeyiz!

Kibirlenmeyiz!36

Paylaşmayı Bilmek de Var Dünyada36

Hatırlayalım40

Cömert misin? O Halde İyiliğini Başa Kakma!40

Hediye mi? Bayılırız Hediyeye! Ne Alacağız?42

Hediyeleştik Tamam Peki Ya Teşekkür?44

Halim Selim Bir İnsan Olsak47

Herkes Konuşuyor! Ama Ya Doğrular?49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **KİŞİSEL GÖREVLERİMİZİ UNUTMUŞ** **DEĞİLİZ53**

Sorumluluk Alırız Vazifemizi Yaparız 53
Çalışkanlık Gibisi Yok 57
Çalışkanlığımızın ve Başarımızın Düşmanları İşte Bunlar! 61
Temizlik İçinde Tertemiz İnsan 61
Üzüntüye Hayır, Ümitvar Olmaya Evet 64
Hata Yapmak İnsan İşİ! Peki Ya Ders Almak 66
Adil Bir Dünya İstiyorsak 69
Hey Gidi Günler Hey 72

BEŞİNCİ BÖLÜM **SON SÖZ77**

Neredeydik, Nereye Geldik? 77

BİRİNCİ BÖLÜM

AHLAK NE OLA Kİ?

Ahlak Ne Ola ki?

Merhaba,

Bu kitabı elimize aldığımızda kapağında bir başlık gördük. AHLAKIMI ÖĞRENİYORUM.

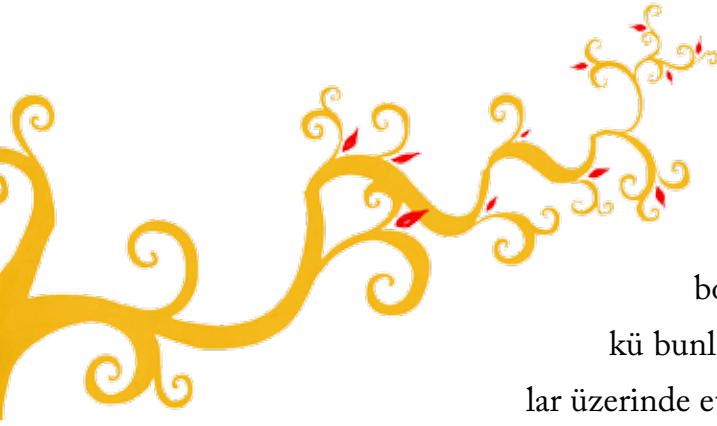
Peki hiç düşündük mü ahlak nedir?

Neden öğrenmemiz gerekir?

“Ahlak, bizim karakterimizi ortaya koyar.”

Etrafımızdaki insanları düşünelim; komşularımızı mesela... Bir araya geldiklerinde, birisinden bahsediyorlar. Onun, büyüklerine saygılı

ÇEVREMİZDEKİ AHLAKİ ÖZELLİKLER

Herkesi tanımlayan kuvvetli bir özelliği vardır. Kimi çok yardımseverdir, kimi çok yumuşak huylidir. Bazısı güler yüzlü, bir diğeri doğru sözlüdür.

Çevremizdeki insanların en temel ahlaki özelliği nedir?

Bütün gün gezdiğimiz, dolaştığımız yerlerde gördüğümüz insanların temel ahlaki özelliklerini bulmaya çalışalım.

olduğundan, komşularına yardım ettiğinden, hoşgörülü oluşundan, merhametinden, iyiliğinden söz ediyorlar. Bahsettikleri kişinin yaşı,

boyu, kilosunu konu olmuyor. Çünkü bunlar değişir, kalıcı değildir. İnsanlar üzerinde etkisi yoktur. Ancak ahlakın topluma etkisi büyüktür. Üstelik bir insanı tanımlayan en temel şeydir ahlak özellikleri.

Şimdi düşünelim bakalım;

o konuşmada kimden bahsediliyor olabilir? Etrafımızda sayılan bütün bu özellikleri kendinde barındıran biri var mı? İnsanların ona bakışları nasıl? Düşünelim.

Peki kutsal kitabımız Kur'an'da yukarıda sayılan bütün bu özelliklerin övüldüğünü biliyor muyuz?

Peygamberimizin "Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim" (İmam Mâlik, *Muwattâ*, "Hüsnü'l-hulk", 8) dediğini biliyor muyuz? Dinimiz ahlaka büyük önem vermiştir. Çünkü İslam, güzel ahlaktır.

İşte bu yüzden dinimizi, toplum içinde yaşama kurallarını öğrenirken, Allah'a nasıl daha iyi kul olmalıyız diye düşünürken; tüm kapılar ahlakı öğrenmeye çıkar.

Şimdi o kapıdan girme zamanı!

İKİNCİ BÖLÜM

BÜYÜKLERİMİZE VE KÜÇÜKLERİMİZE KARŞI AHLAKİ TUTUMLARIMIZ

Saygılıym, Saygılısın, Saygılı

Dünyaya gözlerimizi açtığımızda karşımızda minicik yüzümüze eğilmiş bir sürü göz gördük.

Şimdi hatırlamıyoruz ama eminim çok garipsemişizdir bu durumu. Hepsi eğilmiş minik burnumuza, yanaklarımıza dokunuyorlardı ve biz neler olduğunu anlayamıyorduk. Söylemek istediğim, biz dünyaya gelirken bu dünyada bizi dört gözle bekleyen sevdiklerimizin olduğudur.

Bir dakika ara verelim ve hayatta bizim için en önemli şeyleri düşünelim.

*Sıla-ı rahim;
Akraba ziyareti,
dinimizce çok önemli
görülür. Akraba
bağlarını kuvvetlendiren
en önemli şeylerden biri
bu ziyaretlerdir.
Karşılıklı muhabbeti
arttırır.*

*Hadis:
“Ömrünün uzun,
rızkının bereketli olması-
nı isteyen, sila-ı
rahimde bulunsun!
(Buhârî, “Edeb”, 12)*

*Düşün!
En son hangi akrabanı
ziyaret etmiştin?*

Listeyi ne kadar uzatsak da bir ucu hep ailemize çıkar. Evet katıldığımız yarışmada aldığımız hediye önemlidir, en yakın arkadaşlarımız, üzerimizden çıkartmak istemediğimiz bir kıyafetimiz. Ama bir tarafta her sevinç ve üzüntümüzde yanımızda olan ailemiz durur. Onlar hayatımızın dolu dolu geçmesini sağlar, mutluluğumuzu arttırır, ömrümüzü bereketlendirir.

Bir de ailenin temelini oluşturan büyükler vardır. Dedelerimiz, anneanne veya babaannelerimiz, ailemizin diğer büyükleri. Onlar bizim büyüklerimiz.

Heyecanla bizi bekleyen, varlığımızla gurur duyan, bizi sevgileriyle sarıp sarmalayan kişiler. Büyüdükçe fark etmeye başladık onları. Bazısı on yaş büyüktü bazısı yirmi, kimiyle aramızda kırk yaş vardı, kimiyle elli.

Onlar bizim büyüklerimiz. Onlara karşı saygıda kusur etmememiz gerektiğini biliriz. Çünkü yüce dinimiz, bizden onlara karşı saygılı olmamızı ister. Akraba gezileri, hasta ziyaretleri, büyüklere saygı göstermek ve onlara karşı hoşgörülü olmak önemlidir.

Çoğu zaman büyüklerimiz hata yapmamamız için uyarırlar bizi. Haydi itiraf edelim bazen can sıkıcı bulu-

ruz bu uyarıları. Yine de bir yanımız bizi koruyup kollamaya çalışan bu insanlara karşı minnet duygusuyla doludur. Üstelik dinimiz de bizden bu saygıyı beklemektedir.

Nitekim yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

“Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.” (Nisa Süresi, 36. ayet)

Saygı, büyüklerimiz bizden su istediklerinde mırın kırın etmeden sadece isteklerini yerine getirmek midir? Ya da bakkala git dediklerinde; gidivermek usulca... Saygıyı sadece bunlarla ifade edebilir miyiz?

Belki de saygı bundan çok daha yüce bir şey...

Allah bizden büyüklere saygılı olmamızı isterken, sevgili Peygamberimiz bize bunu hatırlatırken, aslında çevremizdeki yaşlıları kabullenmeyi, onlarla bir bütün olduğumuzu hissetmeyi, onların tecrübelerinden faydalanmamız gerektiğini anlatıyor, kendilerinden öğrenmemiz gereken çok şey olduğunu ifade ediyorlardı.

Rabbimiz Kur'an'da şöyle buyuruyor:

“Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemeni- zi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.

Hadis:

“Küçüklerimize merhamet, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.” (Tirmizî, “Birr”, 15)

Saygıda kusur etmeyeceğim zamanlar;
(istediğin şekilde tamamlayabilirsiniz)

• Anneannem TV sesinden rahatsız olup söylendiğinde
..... derim.

• Babam ödevler konusunda beni sıkıştırdığında;
..... derim.

Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara 'öf!' bile deme; onları azarlarma! onlara tatlı ve güzel söz söyle.” (İsra Süresi, 23-24. ayetler)

Öf bile dememek... Kim bilir kaç defa kullandık büyüklerimize bu ifadeyi. Kim bilir kaç defa “Öf!” dedik. Hele bilgisayar başında tam da oyunumuzun en güzel yerindeyse ve dedemiz günde en az yirmi defa kaybettiği gözlüğünü bir daha aramamızı istiyorsa, bir çırpıda çıkarır nefesimizle beraber “Öf!” kelimesi. Doğru olmadığını bilerek söyleniriz işte.

Hastalandığımızda büyüklerimizin etrafımızda pervane olmalarına bayılırız da, hasta olduklarında ziyaretlerine gitmeyiz nedense? Oysa Peygamberimiz bizi, kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma, diye uyarıyordu. Yaşlandığımızda bize nasıl davranılmasını istedik, düşünelim. O halde şimdi bir karar verme zamanı. Biz nasıl davranacağız büyüklerimize? Öf demeli miyiz size?

SOSYAL SAYGI PROJELERİM:

* Çevre mühendisi olduğumda kaldırımları yaşlılara özel olarak daha alçak yapacağım. Baston boyunda kocaman kaldırımlar olmayacak. Ninem sırkla atlama yapmak zorunda kalmayacak!

* İç mimar olduğumda lavabo boylarını evimizdeki yaşlılara göre ayarlanabilir şekilde yapacağım. Dedem abdest alacak diye ayaklarını yıkarken geriye doğru sırt üstü yuvarlanmayacak!

Misafir Ağırlyoruz

Annelerimiz her zaman planlı programlı iş yapar. Akşam yemeğinin saat kaçta yeneceği, yemekte ne yapılacağı önceden belirlidir. Böylece alışveriş listesi beş dakikada hazırlanır ve hazırlıklar çabucak yapılır. Temizlik işlerinde de pek düzenlidirler. Günlük temizlikte neler yapacaklarını bilirler.

Sabah kalktıkları gibi vııınnn vıınnn diye sesler çıkartan elektrikli süpürgeyle odamızın önünde dolanırlar. Bu ses sayesinde saatimizin alarmını çalıştırmamıza bile gerek olmaz çoğu zaman. Tuvalet ve banyo temizlikleri, odaların süpürülmesi, toz alınması her şey zamanında olur. Bazen görünmez olur hiç fark edilmeden yapıverirler bütün bunları. Amaaa bir de olağanüstü zamanlar vardır. Planları alt üst olur, normalde on beş dakikada yapacakları işi bir saatte ancak bitirirler. Yemekler desen ayrı bir olay olur. Bin bir çeşit yemek hazırlanır. Her yer dip köşe temizlenmiş, sabah erkenden kalkılmış ve tüm ev halkı kaldırılmıştır. Böyle durumlarda ne olduğunu anlamak uzun sürmez. Eve misafir geliyordur.

En güzel tabaklar dizilir, en özel masa örtüleri, sehpa örtüleri serilir. Elden gelen yapılır misafiri memnun

Zariyât Sûresi, 24-27. ayetler:

"İbrahim'in ikram edilen misafirlerinin haberi sana geldi mi? Onlar İbrahim'in yanına girmişler 'Selâm!' demişlerdi. İbrahim de onlara; 'Selâm size!' diye karşılık vermişti. İçinden de: 'Bunlar yabancı kimseler.' diye geçirmişti. Hemen sezdirmeden ailesinin yanına giderek semiz bir dana kebabı getirmiş, önlerine sürmüş ve '(Buyurun) yemez misiniz?' demişti."

etmek için. Bunun sebebi dinimizce misafirin ayrı bir öneme sahip olmasıdır.

Misafir rızkıyla gelir der büyükler. Evde hiçbir şey olmasa da bir şeyler bulup buluşturur becerikli annelerimiz. Misafir evin en güzel köşesine buyur edilir. Tertemiz mis gibi havlular çıkartılır. En güzel terlikler sunulur ayaklarına. Ev yeterince sıcak mı, yoksa serin mi geldi; devamlı ısı ayarı yapılır. Misafire ikram İbrahim Peygamber'in ahlakındandır. İbrahim Peygamber misafir ağırlamayı o kadar severmiş ki, misafir olmadan adeta yemek yemezmiş. Hatta evine misafir gelmediğinde zaman zaman yollara çıkarak rastladığı kişilerin koluna girip evine getirdiği rivayet edilir.

Misafire ikram Allah'ı hoşnut eder. Hem Peygamberimiz de *"Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin!"* (Buhârî, "Edeb", 31; Müslim, "İman", 74) buyuruyor.

Misafirperverlik kültürümüzde de çok önemlidir. Misafiri güler yüzle karşılamak, ona elimizden, gönümüzden geldiğince ikramda bulunmak, tatlı dille sohbet etmek önemlidir. Yoksa kimse ev sahibinin asık suratını görmeye gitmez. Evimizin bereketi, huzuru, neşesi misafirlerdir.

BOŞ SALLANAN KAŞIKLAR

Bir gün sahabilerden biri Sevgili Peygamberimize gelmiş ve;

- Ben açım, yâ Rasûlallah, demiş.

Allah'ın Rasûlü hanımına haber salarak yiyecek bir şey göndermesini istemiş.

Ancak evde yiyecek hiçbir şey yokmuş.

Aramışlar taramışlar bulamamışlar.

Peygamber Efendimiz ahabına dönerek;

- Bu gece bu şahsı kim misafir etmek ister?

diye sormuş. Medineli sahabilerden biri;

- Ben misafir ederim, yâ Rasûlallah, diyerek o yoksulu alıp evine götürmüş.

Eve varınca eşine;

- Peygamber Efendimizin misafirini ağırlayacağız, demiş

sevinçle. Hemen sonrasında;

- Evde yiyecek bir şey var mı, diye sormuş.

→

BU AYIN MİSAFİR PLANLAMASI

- o Sınıf arkadaşlarımı iftara çağıracağım. En az iki şeyi kendi elimle yapacağım. Çorba zor olabilir ama salata tam benim işim.
- o Sınıf öğretmenimin evine misafirliğe gideceğim. Bana ikramda bulunmasını istemiyorum, onu yormak istemem. Bu yüzden elim boş gitmeyeceğim. Belki annemle bir kek yapabiliriz.
- o Tezeme gideceğim. Uzun zamandır ailece akşam oturmasına çağırıyorduk bizi. Hem kuzenlerle de görüşmüş olurum. Akşam yemeğinden sonra gideceğimize göre tatlı ya da meyve götürebilirim.

Küçüktük, Ufacıktık, Bir Merhamet Aradık

Çocukluğumuz onları oyunlarımızdan, kitaplarımızdan, oyuncaklarımızdan, bilgisayarımızdan ve arkadaşlarımızdan uzak tutmakla geçer.

Onlar uyumadan ya da odada oyuncaklarına dalmadan evden dışarı çıkamayız. Sessiz olmalıyız böyle

Hanımı ise evde çocuklara yetecek kadar bir şey olduğunu, fazla bir şey kalmadığını söylemiş.

- Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Misafirimiz içeri girince de lambayı söndür. Sofrada biz de yiyormuş gibi yapalım, demiş.

Böylece sofraya oturmuşlar, yemek sırasında ev sahibi kanı koca kaşıkları boş tabağa götürüp durmuşlar.

Misafir karnını doyurmuş, onlarsa aç yatmışlar.

Sabahleyin bu sahabi Peygamber Efendimizin yanına gitmiş.

Onu gören sevgili Peygamberimiz;

- Bu gece misafirinize yaptıklarımızdan Yüce Allah çok memnun oldu, buyurmuş.

(Buhârî, "Menâkıbu'l-Ensar", 10; Müslim, "Eşribe", 172)

zamanlarda. Ayak seslerimizi bile fark edebilir ve hemen kapıya doğru koşup ayakkabılarını çıkartıp “ben de geliyorum” diye bağırabilirler. “Sen gelmiyorsun!” demek yeterli olur mu? Siz de bilirsiniz ki böyle zamanlarda küçük kafaları çok çalışır ve türlü oyunlarla ve tabii ki ses tellerinin olanca kuvvetiyle bağırıp gelmek üzere diretir ve isteklerini yaptırırlar.

Onları içeriye doğru itip kapıyı kapatmak da çözüm değildir. İlla ki peşimize takılırlar. Annemize kızarız onu içeri alması için. Ama bu da bir çare olmaz. Çünkü annemiz de “geliversin ne olacak, durur bir kenarda seyreder oyununuzu” der ve biz yine deliririz. Biliriz ki bu ufaklıklar asla bir kenarda oturmazlar. Dışarıya çıkmaya bu kadar hevesli olmalarına karşılık bakkaldan

bir şey almaya asla gönderilemezler. Bakkal için küçük, oyun parkı için ideal yaştırdılar.

Dışarıda olmasak da iş değişmez. Evin içinde de rahat nefes aldırılmazlar. Bir kitap okumaya başladık mı gerisi gelir. “Bana da oku” diye bir ses duyarız kulak zarımızı patlatırcasına.

Ya da beceremedikleri halde bilmece sormakta ısrar ederler. Çoğu zaman bilmecenin cevabını önce söyler sonra sorunun ne olduğunu hatırlamaya çalışır üstüne bir de “bilemiyosuuun” diye bize kızarlar. Her şekilde bağırarak, ağlayarak, tutturacak bir şey bulurlar. Gece yarısı ağlayarak bizi de tüm apartmanı da uyandırır- lar. Ertesi gün yazılımızın olması onlarla oynamayacak olmamız için bir gerekçe olamaz. Bıktırana kadar aynı oyunu oynatır, aynı fikrayı anlattırırılar.

Onlar bizim küçük kardeşlerimiz.

Bunca şeye rağmen kardeşlerimizi severiz. Allah küçüklerimize karşı yüreğimize kocaman bir şefkat hissi koymuş. Yoksa bunca mızımızlanmalarına karşı bisiklet- ten düştüklerinde hemen yanlarına koşmaz, maçta tam suratlarının ortasına top geldiğinde maçı yarıda kesip soluğu yanlarında almaz, istedikleri dondurmayı alabil- mek için cebimizdeki harçlığa bakıp bir koşu bakkala

gidip gelmezdik. Ama hep bunları yaptık. Çünkü bütün bunlar içimizde onlara karşı hissettiğimiz sevgi, merhamet ve şefkat duygusundan kaynaklanıyor.

Bu duyguları kaybedersek kardeşlerimizle olan bağımızı da kaybederiz. Bu yüzden ailemiz bizi bir arada tutmak için çabalar. Bir hata yaptığında kardeşimiz, “O daha küçük!” demeleri ve alttan almamız gerektiğini söylemeleri bu yüzden. Hani kızarız küçük olduğu için hep onu korumalarına! Kalbimizdeki merhameti bulup çıkartmamızın, küçüklerimize karşı olan kızgınlığımızın değil, şefkatimizin öne çıkmasının istenmesidir aslında bütün bunlar.

Sadece kardeşlerimiz değil, bizden küçük herkese karşı Allah içimize güzel bir şefkat koymuş. Ama bazen gözümüzü öfke bürür ve o şefkat hiç yokmuş gibi gelir. Böyle zamanlarda biraz sakinleşmeli, nefes alıp vermeli ve o merhametin açığa çıkıp bizi yumuşatmasını beklemeliyiz.

Hem hatırlamalıyız ki biz de bir zamanlar kapı eşiğinde birilerine “beni de götür” diye yalvarmışızdır. Düşünelim bakalım... Biz de aynısını yapmadık mı?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAŞITLARIMIZA KARŞI AHLAKİ TUTUMLARIMIZ

Arkadaşlık-Dostluk Üzerine Başka Söz Tanımam

Bir insanı en iyi nasıl tanırız? Öyle yan sıramızda yüzüne bakınca anlaşılabilir bir şey değil ki ahlâk! Yoksa öyle mi dersin?

Eskiler bir insanın en iyi yolculukta ya da onunla bir iş yaparken tanınabileceğini söylemişler.

Yolculuk dediğimiz nedir? Birtakım eziyetler olur yolculuklarda değil mi? Uykusuz kalırız, yorgun oluruz, bir şeyler ters gidebilir ve biz aşırı tepki veriyor olabiliriz. Yani içimizdeki bazı hisler açığa çıkar. Kızgınlık, öfke, şikayetlenmeler... Bunları başka nasıl anlayabiliriz?

Ya da iş üzerinde tanınır insanlar dedik. Bir iş üzerinde gerçek kişiliğini gösterirmiş insan. Bizim için oyun zamanlarında belli olur arkadaşımızın kim olduğu. Oyunlarda hep kendini mi düşünüyor, bencil mi yoksa takım ruhu var mı? Oyun esnasında rekabet hissine, hırsla fazla mı kaptırıyor kendini yoksa oyunun kendisinden keyif alabiliyor mu?

Şimdi biz kendimizi düşünelim. Biz nasıl bir kişilikteyiz? Nasıl bir arkadaşız?

En güzel olanı dostumuzu düşünebiliyor muyuz? Fedakâr mıyız? Yoksa kendimizi mi öne atıyoruz devamlı? Ondan daha başarılı olmak için başarısızlığımızı bekliyoruz yoksa onun başarısıyla övünebiliyor muyuz? Sevebiliyor ve en önemlisi ona saygı duyabiliyor muyuz? Başkalarının yanında dostumuzu sonuna kadar koruyabiliyor, savunabiliyor muyuz?

Düşünceli bir arkadaş mıyız? Yoksa hep o düşünsün diye mi bekliyoruz?

Evimize davet etmek yerine hep davet edilmeyi mi bekliyoruz?

Kendisi için güzel dualarda bulunabiliyor muyuz?

Burada biraz durup düşünmek gerek.

Arkadaşlarımız İçin de Dua Ediyoruz

“Bir kimsenin din kardeşinin arkasından ettiği dua kabul olunur.” (Buhârî, “Mezâlim” 9; Müslim, “Zikr”, 88) diyor Peygamberimiz. O halde arkadaşlık haklarından birinin arkadaşımız olarak gördüğümüz kişiye dua etmek olduğunu biliyor muyuz?

Arkadaşlık hakları dedik. Başka hangi hakları vardır arkadaşlığın?

Fedakârlık, paylaşmak, zor zamanında onun yanında olmak. Sır verdiğinde onu bir emanet gibi taşımak ve arkadaşımız da olsa bir başkasına asla söylememek.

Hadis:

Peygamber Efendimiz buyurdular ki; Kardeşinin gıyabında (o yanında yokken) dua eden hiçbir mü'min yoktur ki melek de: “Duan kabul olsun, aynı şeyler sana da verilsin.” demesin. (Müslim, “Zikr”, 87; Ebû Davud, “Vitr”, 29).

Aynalara Sır Saklamak

Elimize küçük bir ayna alalım.

Aynalar camdan yapılır değil mi? Ama onları pencere camından ya da bir bardaktan ayıran çok önemli özellikleri var. Aynayı ters çevirip arkasına bakarak bu farkı anla-

yabiliriz. Arkalarında metal bir kaplama görürüz. Bu metal kaplama aynanın görüntüyü içeri hapsedmesini sağlar. Eğer bu tabaka sıyrılırsa ayna görüntüleri saklayamaz ve biz sıradan bir cama bakmış oluruz. Aynanın arkasındaki metal tabakanın adı Sır...

Tıpkı bizim arkadaşımıza verdiğimiz sırlar gibi. Ondan bu sırrı tutmasını, saklamasını bekleriz. O da aynı şeyi bizden bekler elbette.

Bizim için basit bir şey olabilir. “Aman ne olacak ki” diyebiliriz. Oysaki arkadaşımız o sırrı özel bir durum olarak görmüş ve saklanmasını istemiştir. Bize düşen onun düşüncesine ve sırrına saygı duymak ve onu korumaktır.

Dostlara Güven Duyulur

Arkadaşlar arasında güven önemlidir. Dostluk güvene dayanır. Eğer bu güveni sarsan bir şey yaparsak bir daha arkadaşlığımız eski haline gelemeyebilir.

Burada sevgili Peygamberimizi ve arkadaşlarını düşünelim. Onların Peygamberimize olan güven duyguları o kadar kuvvetliydi ki, onun sözlerine değer veriyorlar, konuşmalarını ezberlemeye çalışıyorlar, bir dediğini iki etmiyorlardı. Peygamberimizin en yakın arkadaşı Hazret-i Ebu Bekir’e Peygamberimizden bir söz/olay

nakledildiğinde hiç tereddüt etmeden “O dediyse doğrudur” diyebiliyordu. Arada öyle bir güven vardı ki, hiç kimse bu güveni sarsamadı.

Bazen kıskançlıktan dolayı arkadaşlarımızla aramızı bozmaya çalışan insanlar olur. Böyle durumlarda Sevgili Peygamberimiz ve arkadaşlarının dostluğunu düşünebiliriz. Onlar olsaydı böyle bir durumda hemen arkadaşlıklarını bozarlar mıydı? Yoksa araştırıp dinlerler miydi karşılarındakileri?

Daha mı saygılı olurlardı?

Birbirlerine olan güvenleri sözlerine sadık kalmalarına da sebep olur muydu?

Söz mü Vermiştik? O Halde Tamam!

Hadis-i şerifte buyruldu ki:

“Dört şey münafıklık (ikiyüzlülük) belirtisidir: Emânet edilene hıyanet etmek, yalan söylemek, vaadini (anlaşmasını) bozmak ve ahbine vefa göstermemek (verdiği sözde durmamak) ve mahkemede doğruyu söylememek.” (Buhâri,

“İman”, 24; Müslim, “İman”, 106; Tirmizi, “İman”, 14)

Kur’an-ı Kerim’de de şöyle buyrulur:

*Hucurât Sûresi,
6. ayet:*

“Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.”

*Fasık: 1. Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.
2. Kötülük eden, fesatçı.
(TDK Sözlük)*

Sözünde duran atalarımızın sözleri;

*Söz namustur!
Sözünün eri ol!
Tükürdüğünü yalamak [verdiği sözden dönmek] yiğide yakışmaz.*

“Onlar, Allah’a verdikleri sözü yerine getiren ve sözleşmeyi bozmayanlardır.” (Ra’d Sûresi, 20. ayet)

“Antlaşma yaptığınız zaman, Allah’a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah’ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı bilir.” (Nahl Sûresi, 91. ayet)

Peki bütün bunlara dikkat ettik diyelim. Güzel dostluklar kazandık karşılığında, sağlam arkadaşlar edindik. Güvendiğimiz insanlar oldu dünyada, sırtımızı dayayacağımız, sırtlarını bize dayayabilecek arkadaşlarımız oldu; en önemlisi mutlu olduk. Bütün faydaları bu kadar mı? Ahirette ne kazanacağız peki dersek, cevabı kitabımız Kur’an’dan öğrenelim hemen.

“Onlar, emanetlerini ve verdikleri sözü gözeten kimselerdir. Onlar, şahitliklerini dosdoğru yapan kimselerdir. Onlar namazlarını titizlikle koruyan kimselerdir. İşte onlar cennetlerde ikram göreceklidir.” (Meâric Sûresi, 32-35. ayetler)

Yüce Rabbimiz kullarını o kadar seviyor ki birbirlerine verdikleri sözleri tuttukları, birbirlerini sevip saydıkları, karşılıklı güven içinde yaşadıkları için onlara cennetinde büyük ikramlar vaad ediyor.

Şöyle bir düşünürsek:

Birbirimize verdiğimiz sözleri tuttuğumuzda cennet yoluna gireceğimizi söyleyen Rabbimiz bu sözünü el-

bette ki tutacaktır değil mi? Çünkü O, “Hayır! (Gerçek, onların dediği değil.) Kim sözünü yerine getirir ve Allah’a karşı gelmekten sakınırsa şüphesiz Allah da sakınanları sever.” (Al-i İmran Suresi, 76. ayet) buyuruyor.

Arkadaşlık, katlanılması gereken insani bir ilişki değil, Allah’ın kalbimize koyduğu güzel bir hediye olan sevginin işaretidir. Arkadaşlarımızla kavga etmek, onlara öfkelenmek, alay etmek, lakap takmak, onları aşağı-

lamak arkadaşlığa hatta insanlığa sığmayan davranışlardır.

Alay Etmek, Lakap Takmak, Asla Yapmamalıyız!

Bu konuda Yüce Kitabımız Kur’an, alay edilen kişilerin belki Allah katında alay edenlerden daha üstün olduklarını, bunun insanlar tarafından bilinemeyeceğini dile getiriyor:

“Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü)

*Hümeze Sûresi,
1. ayet:*

“İnsanları arkadan çekiştiren, kaş göz işaretiyle alay eden her kişinin vay haline!”

lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir.” (Hucurât Sûresi, 11. ayet)

Bazen söylediklerimizin alay olarak algılandığının farkında olmuyoruz.

- O kıyafet de ne öyle. Çok komik!
- Gözlük mü takıyorsun? Demek dört göz olmuşsun!
- Bu kalemi de nereden buldun? Çöpten mi çıkartırlar!
- Senin kulakların niye böyle? Kepçe gibi!

Bu ifadelerin karşımızdakine neler hissettireceğini düşünmüyoruz. Eğer onun hissettiklerini anlayabilseydik bu cümleleri kurmazdık. Belki bunun için kendimizi karşımızdakinin yerine koymalıyız.

Kendimizi karşımızdakinin yerine koyarsak ağzımızdan çıkanların nasıl bir etkide bulunduğunu anlayabiliriz.

“Bir şey demedim ki, niye küstün şimdi durup dururken!”

Böyle demeyiz mesela arkadaşımıza. Çünkü durup dururken küsmediğini, bir şeye içerlediğini, bir sözümüzden ya da davranışımızdan rahatsızlık duyduğunu fark ederiz.

Bize sevimli gelen bir lakap takmış olabiliriz ancak arkadaşımız o şekilde anılmak istemiyor olabilir. Her şeyden önce insana saygı duymak insanîyetin belirtisidir. Bunu unutmamalı ve karşımızdakinin hoşlanmayacağı sözlerden kaçınmalıyız.

Biz olaylara ve kişilere kendimizi kap-
tırıp arkadaşlarımızla alay ettiğimizde
onlara lakap taktığımızda bütün bunla-
rı düşünmüyoruz. Ağzımızdan çıkıyor
bazı kırıcı cümleler. İşte böyle durumlarda
hemen “Özür dileme”ye hazır olmamız gerekir.

Bir Hatadır Oldu, Şimdi Özür Dileme Zamanı

Kitabımız Kur’an’da iyi ve kötü bazı davranışlardan bahsedilir. İyilikler örnek gösterilir. Kötü olanlardan sakınılması istenir. İyiliklerin arkasından mükâfat, ödüller anlatılır çoğu zaman. Kötülükleri sıraladıktan sonra da Rabbimiz özür dileme-tövbe etme yolunu açık bırakır. Bu, arkadaşlarımızla ilişkilerimizde de geçerlidir. Hatalar yapılabilir. Önemli olan hatalarımızın sonucunda gidip özür dileme erdemini göstermektir. Bir zayıf anımızda boş bulunup annemize babamıza karşı normalde yapmayacağımız şekilde olumsuz bir davranışta bulunmuş olabiliriz. Böyle zamanlarda açık yüreklilikle karşılıklarına geçip hata yaptığımızı söylemeliyiz. Bu bizi daha olgun bir insan yapacaktır.

Sadece kibirli olanlar böyle durumlarda kendi içlerine kapanıp büyülenerek özür dilemek istemezler. Hep kendilerini haklı görürler. “Onlar da öyle yapmasaydı!” diye mazeretler üretirler. Biz, böyle kimselerden olmayacağız elbette. Çünkü biz Rabbimizin kibirli olanlar (büyüklenenler) konusundaki sözlerini biliyor ve bu kimselerden olmak istemiyoruz.

ÖZÜR DİLEYENLER...

Kantindeki sıraya girebilmek için merdivenlerde itip kaktığım arkadaşlarımdan özür diliyorum.

ÖZÜR DİLEYENLER...

Teneffüse çıkarken aceleden sıra arkadaşımın çantasını yere düşürdüğüm ve saçılan eşyaları toplamaya vaktim olmadığını düşünüp aceleyle çıkıp gittiğim için, KENDİSİNDEN ÖZÜR DİLİYORUM.

Her Şeyi Ben Bilirim, Ben Neymişim Demeyiz! Kibirlenmeyiz!

İsra Sûresi, 37. ayet:

*“Yeryüzünde böbürlene-
rek yürüme. Çünkü sen
yeri asla yaramazsın,
boyca da dağlara asla
erişemezsin.”*

Kibirin Zıddı: Tevazu

*Tevazu; alçakgönüllülük demektir. Kendini başkalarından üstün görme-
yen, iyiliklerin güzelliikle-
rin Allah'tan geldiğini bi-
len insan tevazu sahibi
insandır. Başkalarına te-
peden bakmaz, insanla-
rı küçük görmez, karşı-
sındakine saygı duyma-
yı bilir.*

Kibir, büyüklenmek, hep kendini haklı ve üstün görmek demektir. Böyle bir insan elbette insanlar arasında sevilmez. Yanımızda devamlı kendini öven birinin olduğunu düşünelim. Bir süre sonra onunla konuşmak, yanında durmak istemeyiz. Onunla oyun oynamaktan, ders çalışmaktan, bir projede birlikte görev almaktan hoşlanmayız. Çünkü hep kendini üstün çıkartacak şeyler söyleyeceğini biliriz. Yaptıklarımızı beğenmeyecek, iş bölümü yaptığımız halde bizim işimize de karışacak, başarıyı ise kendine mal edecektir. Bundan hoşlanmadığımız için de onun yanında durmamaya özen gösteririz. Başkasında bu kadar kötü duran ve bizi ondan uzaklaştıran bir özelliği kendimizde barındırmak istemeyiz elbette.

Paylaşmayı Bilmek de Var Dünyada

Arkadaşlar birbirleriyle konuşabilmeli, mutlu ve başarılı geçen zamanları paylaştıkları gibi sıkıntılarını, üzüntülerini de paylaşabilmeliler.

Her zaman mutlu hissetmeyebiliriz kendimizi. Üzüntülü olduğumuz zamanları hatırlayalım. Dünyada yalnızmışız gibi gelir. Sanki bizi anlayacak kimse yokmuş gibi. İşte tam da böyle zamanlarda bir dost eline ihtiyaç duyar insan. “Yanımdayım, seni dinliyorum” diyen birini ister.

Paylaşmak sadece bir eşyayı, parayı, oyuncacı, uçurtmayı, kitabı, meyve suyunu vermek değildir. Paylaşmak aynı zamanda duyguları, hüznüleri, kızgınlıkları, hayal kırıklıklarını dinlemek ve çare olmaya çalışmaktır. Sadece bunlar mı? Başka neler paylaşılır?

O gün hasta olduğu için okula gelemeyen sıra arkadaşına verilen ödevleri ve derste işlenen

Arkadaşlık İtirafı

• Arkadaşımınla küstüğümde benden özür dilemesini bekleyerek küs durma süremizi uzatmış oldum. Bu yüzden okul şenliğinde onunla oyunlara katılmayarak güzel zamanlar geçirme fırsatını kaçırdım.

• Matematik olimpiyatında ilk üçe giren arkadaşımı kıskandım. Kendisiyle sudan sebeplerle kavga ettim. Bu yüzden doğum günümün çağırmadım ve onunla güzel vakit geçirme fırsatını kaçırdım.

konuları iletmek neyi paylaştığımızı gösterir?

Bu durumda bilgiyi paylaşmış oluruz.

Peygamberimizin arkadaşlarının hepsi her gün onun yanında olamıyorlarmış. Sırayla nöbetleşe Peygamberimizin sözlerini

dinleyip sonradan arkadaşlarına anlatıyorlarmış. İşte bu konuda Peygamberimiz;

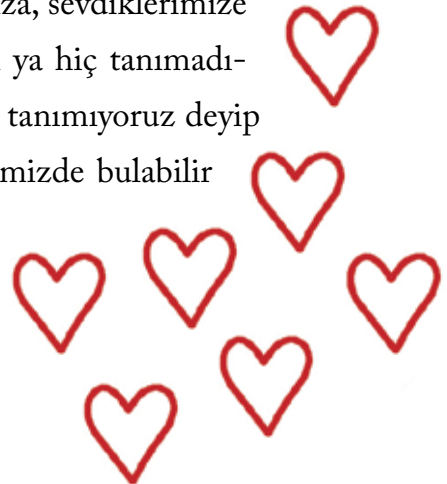
“Benim sözümü işitip kavrayan ve ezberleyen, ondan sonra bunu ezberlediği gibi yerine getiren kişinin Allah yüzünü aydınlatır.” (Tirmizi, “İlim”, 7; Ebû Davud, “İlim”, 10) diyerek bilgiyi paylaşanlardan övgüyle bahsetmiş.

Peygamberimiz Müslümanların birbirlerinin kardeşi, arkadaşı olduğunu söylüyor. Birbirlerinin kusurunu araştırmayan, aralarında düşmanlık olmayan, kavga etmeyen, birbirlerine zulmetmeyen, haksızlık etmeyen bir topluluktan bahsediyor. Acaba biz de öyle miyiz?

Arkadaşlarımıza, komşularımıza, sevdiğimizimize karşı nasıl davranıyoruz? Peki ya hiç tanımadığımız insanlar? Onları nasılsa tanıyoruz deyip kötülük yapma hakkını kendimizde bulabilir miyiz?

Hadis:

“İnsanların gizli şeylerini araştırmayın, kusurlarını görmeyin.....” [Buhârî, “Mezâlim”, 3]

Arkadaşlık Sözleşmesi

Bu belge ben ile arkadaşım arasında
.....tarihinde gerçekleşen bir sözleşmedir.

Arkadaşlık haklarına uyacağıma, kitabımız Kur'an'da "Verdiğiniz sözü ve yaptığınız antlaşmayı yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir." (İsrâ Sûresi, 34. ayet) şeklindeki ayete göre arkadaşşıma VERDİĞİM SÖZLERİ TUTACAĞIMA, tutamayacağıım sözler vermeyeceğime, Peygamberimizin "Bir Müslüman, kendisine istediğı bir iyiliğı, başka bir Müslüman için istemezse tam olarak iman etmiş olmaz" (Buhari, İman, 7) sözüne bağılı kalıp kendim için istediğim şeyleri arkadaşşıım için de isteyeceğime, ona her fırsatta DUA EDECEĞİME, kendimden FEDAKÂRLIK YAPACAĞIMA, hased denilen kıskançlığıım, ateşin odunu yediğı gibi iyilikleri yiyip bitereceğıine inanıp arkadaşşıımı KISKANMAYACAĞIMA, Allah'ın "İyilik edin. Şüphesiz Allah, iyilik edenleri sever." (Bakara Sûresi, 195. ayet) emrine uyup arkadaşşıma İYİLİK EDECEĞİME, ona karşı DÜRÜST OLACAĞIMA, kendisine asla YALAN SÖYLEMEYECEĞİME, EMANETLERİNİ KORUYACAĞIMA, güler yüzün sadaka olduğunu söyleyen sevgili Peygamberimi dinleyip devamlı GÜLERYÜZLÜ ve DOĞRU SÖZLÜ olacağııma, dinimizce küs durmanın hoş olmadığını bildiğim için arkadaşşıma KÜSMEYECEĞİME, darıldığıım bir konuda gidip kendisiyle konuşacağııma, hatalarım olduğunda ÖZÜR DİLEYECEĞİME dair arkadaşşıım.....'ya söz veriyorum.

İmza

Hatırlayalım

Hep kendini haklı, başkalarını haksız gören insanlar kibirli insanlardır. Kendini büyük gören kişilerden olmamalıyız değil mi?

Müslümanlar kardeşler, dedik. Peki kardeşler birbirlerine yardım ederken nasıl davranırlar?

Cömert misin? O Halde İyiliğini Başa Kakma!

Çok zor durumda olduğumuz bir ânı düşünelim.

Paraya ihtiyacımız var. Kimseden borç almak istemiyoruz. Derken bir arkadaşımız çıkarıyor cebin-

den parasını, veriyor bize. Çok mutlu oluyoruz. Teşekkür ediyoruz elbette. Sonraları arkadaşımıza bir haller oluyor. Sürekli verdiği

paradan, bizi nasıl büyük bir dertten kurtardığından bahsedip duruyor. İyice geriliyoruz, mahçup oluyoruz. İyilik yaptığını biliyoruz, sevinmiştik ve

teşekkür de etmiştik. Minnet duygumuzu ifade etmiştik. Ama bu yaptığına içerliyoruz. Bel-

ki içten içe keşke almasaydım o parayı demeye başlıyoruz. Sonunda o kadar abartıyor ki işi, her-

kese anlatıyor, ondan borç aldığımızı. Zor durum-

İyilik yap denize at, balık bilmezse Hâlık bilir.

da olduğumuzun bilinmesini isteseydik, okulda anons yapardık, onun yaygarasına da gerek kalmazdı.

Cömertlik, Allah'ın çok sevdiği bir özellik. Peygamberimizin bir Müslüman'da görmek istediği temel ahlakî özelliklerin başında geliyor. Onun cömertliğinin dillere destan olduğunu, karşılıksız verdiğini, elinde olmasa da araştırıp bulduğunu, kendini düşünmeden elinde ne varsa verebildiğini biliyoruz. Bu kadar cömert olmasına, kendine ait olanı feda edecek derecede karşısındakini memnun etmeye gayret etmesine rağmen hiçbir zaman yaptığı iyiliği ortaya dökmemiş, iyiliklerin gizli yapılması gerektiğini anlatmış, iyilikleri başa kakmamıştır. Şimdi onu düşününce etrafımızdakilerin cömertlikleri yavan gelmeye başlıyor sanırım. Amacımız herkes bizim cömertliğimizi bilsin şeklinde olmamalı. Sadece Allah rızası için yapıyorsak iyilikleri, insanların bize minnet duymalarını, teşekkür etmelerini de bekleyemeyiz değil mi?

Cömert olacağız, karşılıksız iyilik yapacağız da bunu nasıl yapacağız?

Nereden başlayıp nasıl ilerleyeceğiz. İnsan bir gecede cömert olmaz ki! Peki bu nasıl olacak?

Cömert misin?

Yeni aldığın kaleminin çok güzel yazdığını söyleyen arkadaşına "beğendiysen senin olsun" der misin?

İhtiyaç sahiplerine yardım ederken en eski, en kötü eşyalarımı değil; yenilerimi de verebilirim der misin?

Senden istenmesini beklemeden arkadaşının neye ihtiyacı olduğunu anlayıp ona yardım eder misin?

Hediye mi? Bayılırız Hediyeeye! Ne Alacağız?

Cömertliğe girişte ilk yapılabilecek şeylerden biridir hediyeleşmek. Başkalarıyla aramızdaki muhabbeti sevgiyi arttırır. Peygamberimiz, “*Hediyeleşsin ki aranızdaki sevgi gelişsin*” (Muvatta, “Hüsni’l-Hulk”, 16) diyor.

Düşünelim, sınıfta varlığından haberdar olmadığımız biri bir gün bize bir hediye alıyor, şaşırıyoruz, on-

dan böyle bir şey beklemiyoruz ve tabii ki seviniyoruz. Sonrasında her sabah sınıfa girerken selam vermeye başlıyoruz. Peygamberimiz aramızda selamı yaymamızı tavsiye ediyor. (Müslim, “İman”, 93) Bu da muhabbeti arttırıyor. Bir süre konuşmaya, oyunlarda birlikte yer almaya başlıyoruz. Elbette ki bir günde olacak şey değil, ancak bu bir hayat süreci ve arkadaşlık temellerinin atıldığı bir süreç oluyor.

Hediye seçmeye ne demeli? Birini tanımadan ona ne hediye alacağımızı bilemeyiz. Sınıfta hediye çekişi yaptık diyelim. Bize pek de yakın olmadığımız bir arkadaşımız çıktı. Haydi bakalım düşün taşın bütün gece... Neyden hoşlanır, neyle ilgilenir bilmiyoruz ki. Sınıfta bir iki proje sunumunda görmemiz dışında kendisi hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Eyvah ki ne eyvah diyoruz...

Hediyeleşme günü yaklaşıyor bizde de heyecan artıyor. Çarşı pazar dolanıyoruz boş boş. Bunu mu sever,

Hediye İşi Ne Zor Diyorsan Bir İki Öneri

- Arkadaşını iyi tanı.
- Bütçeni iyi hesapla, harçlığını kullanırken israfa kaçma.
- Hediyeği paketlerken fiyatını üzerinde unutma.
- Paketi tomar haline getirme bir iki bant kullan, düzenli olsun.
- Nezaket kuralları içinde ver hediyeği. “Al bu senin” ifadesi bu kuralın içine girmez pek unutma.
- Teşekkür ederse “rica ederim, sen daha iyisine layıksın” deme kibarlığını göster.
- Teşekkür etmezse “hani benim teşekkürüm?” diye ısrar etme.

şunu mu sever, anahtarlık, çerçeve, günlük mü alsak? Sıradan herkese alınan bir şeyler mi olsun, yoksa ona özel bir şey mi almalıyız? Kafamızı ellerimizin arasına alıyoruz ve düşünüp duruyoruz. Yok bir türlü bulamıyoruz. Çünkü kendi arkadaşımızı yeterince tanımıyoruz.

Üç günümüz kalmış bir şeyler yapmalıyız diyoruz. Hemen işe koyuluyoruz.

Paltomuzu sırtımıza geçiriyor ve okulda tüm gün peşinde dolaşmaya başlıyoruz. Ne yer ne içer, ne giyer ne seyrediyor, ne konuşur her şeyi kaydediyoruz aklımıza.

(Öneri: Bunun için not defteri de kullanabilirsiniz.)

Ve sonunda konuşmalarından bir şeyler yakalıyoruz. Hediyesini seçmek ve almak ise çok kolay. Çünkü artık onu tanıyoruz.

Bir insanı tanımak için hediye dedektifi olmak gibisi yok diyoruz.

Hediyeleştik Tamam Peki Ya Teşekkür?

Çekilişte herkese çıkan hediyelere baktık. Ooo kimileri saat almış, kimileri oyuncak, kimisi bir bilgisayar oyunu almış, biri de bisiklet kornası nasıl monte edileceğini bilmeden. Ama hepsine baktık güzelce düşünülerek herkesin tam ihtiyacı olan şey alınmış. Bize de hiç

ihtiyacımız olmayan ve pek de hoşlanmadığımız bir şey denk gelmiş. Paketi görünce bile anlamıştık aslında.

Böyle durumlarda zordur yüzümüzdeki hayal kırıklığını saklamak. Belli belirsiz bir teşekkür çıkar ağzımızdan ama öyle minnacıktır ki dilimiz bile fark etmez ne söylediğini.

Halbuki biliriz hediyein büyüğü küçüğü olmaz, önemli olan düşünülmüş olmasıdır. Yine de içimizden bir şeyler geçer işte. Mecburen ettiğimiz teşekkürle kalırız.

Teşekkür etmek bir zorunluluk değildir oysaki. Bir nezaket kuralıdır. Her olayın ardında bir güzellik görebilmenin işaretidir.

“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a şükretmeyi bilmez”

(Tirmizi, “Birr” 35; Ebû Davud, “Edeb”, 12) diyor sevgili Peygamberimiz.

İnsanların en ufak iyiliklerine bile teşekkür etme becerisi geliştiremiyorsak; bizim için yaratılan, tüm kâinatın içindeki kocaman hediyelere karşı nasıl şükredebiliriz?

Aile, arkadaş, tabiat, vücudumuz, sağlık, hayat nimetlerinin hangisine tam olarak şükredebiliriz ki?

Arkadaşımızdan gelen bir hediyeye "teşekkür ederim" demek bile onun karşılığı olamazken Allah'ın bize sunduğu güzelliklerin hangi birine yeterince şükretmiş oluruz?

Ama nasılsa tam olarak şükredemiyorum deyip vazgeçmek olmaz.

Annemize aldığımız bir hediyeyi kullanmasını istiyoruz, arkadaşımıza hediye ettiğimiz saati kolunda görmeyi bekliyoruz. O halde Rabbimiz de bize verdiği nimetleri yerinde kullanmamızı beklemez mi?

Teşekkürler deyip kenara kaldırılan bir hediye olmalı hayat.

Bize verilen en büyük hediye olan hayatın hakkını vermeliyiz. İşte ahlak kuralları bu yüzden var. Yaşarken irili ufaklı bir sürü hata yaparız. Bu hatalardan ahlakımızın güzelliği ile sıyrılırız. Bazen kızar, öfkeleniriz. Ama biliriz ki bu hayatı bize hediye eden Allah. O halde O'na lâayık olmalıyız.

Halim Selim Bir İnsan Olsak

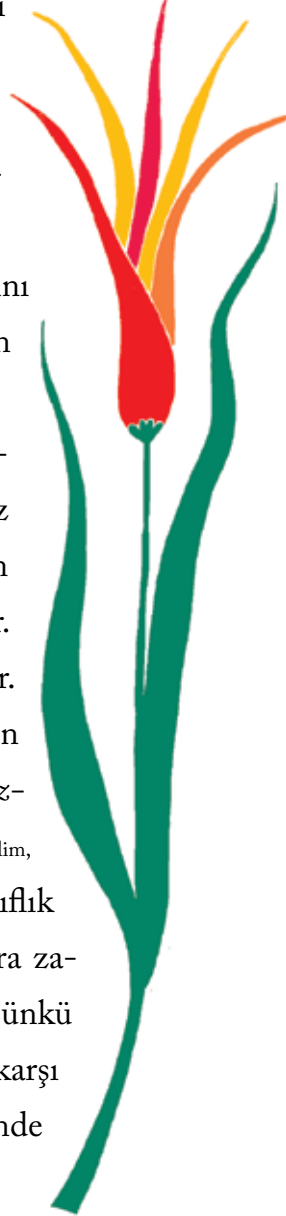
Çok sık kullanılan bir ifadedir halk arasında halim selim olmak. Nereden geldiğini düşündük mü hiç?

Halim; yumuşak huylu olan kişi demek.

Öyle eğilip bükülen, her yöne çekilen bir yumuşak huyluluktan bahsetmiyoruz.

Gerektiğinde hakkını savunmasını bilen ama adaleti elden bırakmadan kendini koruyan bir yumuşaklık.

Öyle insanlar görürüz ki etrafımızda, bir sorunla karşılaştığında biraz sakin olup düşünmek yerine hemen parlar, öfkelenir, etrafı da rahatsız eder. Tamir edilemez hatalara yol açabilir. Bu tür kötü durumlara düşmemek için Peygamberimiz, *“Gerçek pehlivan, kızgınlık anında kendini tutandır.”* (Müslim, “Birr”, 107) buyurmuştur. Çünkü öfke zayıflık belirtisidir. Bağırarak, kızarak, eşyalara zarar vermek zayıf olan insanın işidir. Çünkü yapacak bir şey bulamaz. Olaylara karşı hâkimiyetini kaybettiği için de elinde

*Fussilet Sûresi,
34. ayet:*

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”

olan tek Şeye ses tellerine ya da yumruklarına y¼klenir. Sonuçta da kalp kırmalar, kavgalar olur. Biz her birinin kul hakkına girdiğini ve Rabbimizin bundan hoşnut olmadığını biliriz. Üstelik kendimize hâkim olamayacak kadar güçs¼z de değiliz.

“Öfkelenmemek mümkün değil. Çok sinirleniyorum, kızıyorum, tahamm¼l edemiyorum, bunu bana nasıl yapar!” diyor ve öfke anında ne yapacağımızı bilemiyorsak Peygamberimize kulak verelim:

“Biriniz ayakta iken öfkelenirse hemen otursun. Öfkesi geçerse ne âlâ, geçmezse uzansın.” (Eb¼ Davud, “Edeb”, 4)

Öfke anında kendimizi kaybetmemek için aklımızda devamlı Peygamberimizin bu sözü olmalı. Hareketimizi deđiŐtirmek bize olaydan sıyrılmak için beş-on saniyelik bir zaman kazandıracaktır. On saniye boyunca da aklımızı sinirlendiğimiz olaydan uzaklaŐtırmak için bazı taktikler deneyebiliriz. Örneđin; içimizden 10’a kadar sayabilir, derin nefes alıp verebiliriz.

İlk on saniyeyi geçirdikten sonra sinirimiz geçmeyebilir. O zaman da Peygamberimizin bir başka önerisini dikkate alıp abdest alabiliriz. Su bizi kendimize getirecek, sakinleŐmemize katkı sağlayacaktır.

SakinleŐtikten sonra sorunu çözmeye girişiminde bulunmalıyız. Sorunu yok saymak değildir b¼t¼n bunlar.

Sadece öfkeliyken sorunla baş etmek zor olacaktır. Sorunları konuşarak neler hissettiğimizi söyleyerek, beklentilerimizi ve bizi sınırlendiren şeyleri anlatarak çözmeyi denemeliyiz.

Akıl, insanı diğer varlıklardan ayıran en büyük özelliktir. Aklın belirtisi ise konuşmaktır. İnsanların zekâları konuşmakla ölçülür. Ama konuşurken de bazı şeylere dikkat etmek gerekir.

Herkes Konuşuyor! Ama Ya Doğrular?

Kendimizi çaresiz hissettiğimiz ve korktuğumuz durumlardan kurtulmak ya da sadece eğlenmek için başka birine dönüşmek ister miyiz?

Yalan söylemek, zor durumda kaldığımızda başvurduğumuz bir davranıştır. Her yalanda ahlakımızdan, kişiliğimizden bir şeyler eksilir. Farkında olmayız, yalanları küçük görür devam ederiz.

Okuldan çıkıp biraz gezip dolaştıktan sonra eve döndüğümüzde, neredeydin? diye soran annemize, derse geç geldiğimiz zaman bizden bir açıklama bekleyen öğretmenimize, ertesi gün ödevimiz varken bizi bilgisayar başında oyun oynarken bulan babamıza yalan söylemekle başlar her şey. Basit görür devam ederiz.

Kulağımıza Doğruluk Küpesi

- *Kötü bir durumla karşılaştığımızda bir iki saniye düşünelim ve öyle cevap verelim.*
- *Düşünmeden konuşmayalım.*
- *Şaka yaparken içinde yalan olmamasına özen gösterelim.*
- *Gerçekleri gizlemenin de yalanın bir çeşidi olduğunu bilelim.*
- *Yalanlar renk köründür. Beyaz yalan diye bir şey yoktur. Yalan azyyla çoğuyla ve her türlü rengiyle köündür.*

Çünkü bizi kurtardığını düşünürüz. Ama güven denilen şey çok kısa bir sürede yıkılabilir. Ve eğer ailemizle, arkadaşlarımızla, öğretmenlerimizle aramızda güven olmazsa hayata dair geride kalan şeylerin bir önemi kalmaz. Onlar olmadan bir hayat düşünebiliyor muyuz? O halde onların güvenleri olmadan bir hayatı da istemeyiz.

Hadis:

“Hiç şüphe yok ki doğruluk iyiliğe götürür. İyilik de cennete götürür. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında Siddik (doğru sözlü) diye yazılır.”

(Buhârî, “Edeb”, 69; Müslim, “Birr”, 102, 103.

Her ne olursa olsun doğruları söylemek; bizi hayata karşı daha cesur yapacak, sorunlarla doğrudan baş edebilmemizi sağlayacaktır.

Allah’a inanan bir kimsenin kalbinde iman ile yalanın birlikte barınamayacağını söylüyor Peygamberimiz. Çünkü Allah inancı

olan kimse kendini çaresiz hissetmez. Her durumda O’na güvenmesi gerektiğini bilir.

Yalanları zor durumlardan kaçabilmek için söylüyoruz. Oysa bizi zor durumlardan kurtaracağına dair

Allah'a inanıyoruz öyle değil mi? Yalanlara sığınarak yaşamak yerine arkasında duramayacağımız işler yapmadan yaşamak daha güzel olmaz mı?!

Televizyon dizilerinde devamlı görüyoruz birbirine yalan söyleyip olaylardan sıyrılmak isteyen kişileri. Komik durumlar oluyor, gülüyoruz. Ancak gerçek hayatta başımıza geldiğinde bizi sahtekâr olarak görmelerini komik bulabilecek miyiz? Ya da toplumda yalancı olarak tanınmak hoşumuza gidecek mi?

Peygamberimiz doğru sözlü olmanın insana iyiliklerin kapısını açacağını söylüyor. Biz biliyoruz ki iyilikler de cennetin kapılarını açar öyle değil mi? Yalancılığın ise insanı iyiliğe ulaştırmayacağı kesin. İşte bu yüzden korkunç bir canavardan kaçır gibi kaçacağız yalandan.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL GÖREVLERİMİZİ UNUTMUŞ DEĞİLİZ

Sorumluluk Alırız Vazifemizi Yaparız

Gün içinde yapmaktan hoşlanmadığımız şeyleri düşünelim. Sabah kalktığımızda pijamalarımızı katlamak, akşam ödevlerimizi yapmak, evin küçüğü olarak markete gidip ekmek almak, oyuncaklarımızı, kitaplarımızı, eşyalarımızı ortalıkta bırakmamak gibi şeyler. Hepimizin üzerine düşen buna benzer görevler vardır. İşte bunları hatırlatılmadan yerine getirmemiz, bizim sorumluluk sahibi olduğumuzu gösterir. Üzerimize düşenlerin farkında olduğumuzu, kısacası büyüdüğümüzü ispat eder.

**Nahl Sûresi,
97. ayet:**

“Erkek veya kadın, kim mü’min olarak iyi iş işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükafatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz.”

**Mü’minûn Sûresi,
62. ayet:**

“Biz hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazla yük yüklemeyiz. Katımızda hakkı söyleyen bir kitab vardır. Onlar zulme, haksızlığa uğratılmazlar.”

Haydi itiraf edelim biz yine de bunlardan pek hoşlanmayız değil mi?

Sofraya çatal kaşıkları getiren niye biz oluyoruz?

Neden televizyon izlemek varken o sırada ödevlerimizi yapmak zorundayız?

Oysa bütün bunlar bize kendi kendimize yetmeyi öğretir. Bir şeyler başarabildiğimiz ispatıdır. Bize bir şeyler yapabildiğimizi hissettirir. İnsan olarak var olduğumuzun göstergesidir.

Şimdi bir kaşık tutabilmek ya da kendi başımıza yürüyebilmek veya bisiklete binebilmek bizim için çok büyük işler değil. Çünkü zamanında bu işleri yapabilmemiz için bizi destekleyen, yüreklendiren, bize sorumluluk veren büyüklerimiz oldu. Yemekleri etrafa saçacağımızı bile bile elimize kaşık tutuşturdu annemiz. Böylece yemek yemeyi öğrendik.

Biz ayakta durmaya çalışırken düşeceğimizi bile bile elimizi bıraktılar. Kendi başımıza hareket etmeyi, yürümeyi öğrendik.

Bugün yaptığımız birçok şey, aldığımız birçok sorumluluk, bizi gelecekte daha iyi bir insan yapmak için var. Eğer buna inanırsak, görevlerimizi yerine getirirken zorlanmayız. Üstelik bunların karşılığını hem bu dünyada hem de ahirette alırız.

Evdeki sorumluluklarımız aile içindeki yaşantımızı, okuldakiler ise eğitim hayatımızı güzelleştirmek

ve güçlendirmek içindir. Allah'a karşı sorumluluklarımız da bizi daha iyi bir insan haline getirmek için vardır. İbadetlerimiz ve bunun yanında başkalarının haklarına saygılı olmamız bizi yüceltir.

Görevlerimizi zamanında yapmadığımızda hayatımızda bir şeyler eksik olur. Düşünsenize üşendiğimiz için yürümeyi öğrenmeseydik? Ya da birinci sınıfta harfleri ezberlemek zor gelseydi?

Yemeği olmayanlarla yemeğimizi paylaşmak, üzgün olanların dertlerini dinlemek ve çare bulmaya çalışmak, derslerde zorlanan arkadaşımıza elimizden geldiğince konuları anlatmak, onlara yardımcı olmak bizim insanlık görevlerimizdendir. Bu görevler yüce kitabımız Kur'an ve Peygamberimiz tarafından açıklanmış, inananlara duyurulmuştur. Böylece Müslümanlar birbirlerinin haklarına karşı saygılı, kendi sorumluluklarının farkında, çevresine karşı duyarlı olabileceklerdir.

Zorla değil; güzellikle, uyarıldıktan sonra değil; en başında kendi başımıza sorumluluk alabilmeli ve hayatımızı daha iyiye yöneltmeli değil miyiz?

Peki dünyaya karşı sorumluluklarımız yok mu?

Çevremize karşı duyarlı olmak, Allah'ın yarattığı her şeye güzel davranmak, suyu, elektriği boşa harcamamak, israf etmemek, havaya, toprağa, bitkilere, hayvanlara zarar vermemek, onların da Allah tarafından yaratıldığını ve O'nun için değerli olduğunu bilmek... Bunlar da bizim görevlerimizdir.

Peygamberimiz, Veda hutbesinde insanları bir araya topladığı zaman Müslümanlara şöyle seslenmişti: "Size tebliğ ettim mi?" Bununla sorumluluklarımı yerine getirip size Allah'ın emir ve yasaklarını duyurdum mu demek istemişti. Bütün sahabe bir ağızdan "evet" diye bağırmışlardı. "Tebliğ ettin. Sorumluluğunu yerine getirdin," diyorlardı.

Bir Peygamber olarak vazifesinin farkındaydı ve bizden de istediği tam olarak vazifelerimizin farkında olmamızıdır.

O halde onun ümmetinden olduğumuzun farkında olalım ve kendisini örnek alalım.

Anne babamızın üzerindeki yükleri paylaşalım. Yapabildiğimiz kadar, güç yetirebildiğimiz oranda, elimizden ne geliyorsa yapalım. Gece yatağımıza uzandığımızda yüreğimiz kocaman bir mutlulukla dolsun,

İsraf:

Para, mal ve zaman gibi şeyleri boşa harcamaktır.

A'râf Sûresi, 31. ayet:

"Yiyiniz, içiniz ancak israf etmeyiniz. Allah israf edenleri sevmez."

Bakara Sûresi 286. ayet:

"Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararındır..."

bilelim ki o gün Allah'ın bizden istediği şeyleri tam olarak yaptık.

Çalışkanlık Gibisi Yok

24 saat uyanık olsaydık ne olurdu? Hiç dinlenemeydik, hep gündüz olsaydı mesela... Allah, Kur'an'da gecenin dinlenmek için olduğunu söylüyor. Gece dinlenmek içinse gündüz ne için peki?

Elbette ki çalışmak için. Gece dinlenmeyi hak etmek için gündüz çalışmak gerekir.

Gün içinde öğretmenimizden, annemizden, babamızdan çok duyarız “çalış” sözünü. Tam da güzel bir oyunun ortasındaiken omuzlarımız düşük, can sıkıntısıyla belki de biraz mız-mızlanarak kalkarız bilgisayarın başından. Kolay değil zevkle yapılan bir işi yarıda bırakmak. Çalışmak, niçin hep aynı bölümde takılıp kaldığımız, kendimize sinirlendiğimiz bir bilgisayar oyunu kadar eğlenceli değil?

Oysa Yüce Kitabımız'da her şeyin ötesinde görülüyor çalışmak. Çünkü insan ancak çalıştığı kadarının karşılığını alabiliyor.

Güzel şeyler bekliyoruz dünyadan. Öyle ya da böyle iyi şeyler umuyoruz. Ertesi günkü testte güzel puanlar almayı istiyoruz, katılacağımız yarışmada derece elde

*Furkân Sûresi,
47. ayet:*

*“O, geceyi size bir örtü,
uykuyu istirahat zamanı
ve gündüzü de hareket ve
çalışma vakti yapandır.”*

etmeyi planlıyoruz, mahalle maçında fark atmaya istiyoruz uzun zamandır bizi mağlup eden rakip takıma, ya da harçlıkların o güzel kıyafete yetmesini bekliyoruz. Öyle ya da böyle, dedik ya; bir şeyler umuyoruz işte.

Karşılığını istediğimiz şeyler için yeterince mücadele ediyor muyuz peki? Gerçekten, samimi olarak alınımızın teriyle hak edebiliyor muyuz? Hak ettiğimizi düşünüyor muyuz?

Çalışmadan elde edilenlerde kendimize olan güvenimiz gidiyor aslında.

Bir düşünelim...

Puanların yanlış hesaplanmasından dolayı yarışmada dereceye giriyoruz. Elbette ki seviniyoruz, başardık diyoruz, kazandık... Ancak gerçekten çalışmadan elde ettiklerimizde kendimize olan güvenimizin parça parça kaybolduğunu fark edebiliyor muyuz? Bir sonraki yarışmaya korku dolu gireceğimizi bilmiyor muyuz yoksa? Halbuki çalışmanın verdiği güven ve rahatlık yerine korkularla, heyecanlarla dünyayı kendimize zindan etmiş oluyoruz.

O kadar çalışıyorum bir işe yaramıyor diye düşündüğümüz zamanlar da olur elbette. İnsanız ve bu şekilde düşüncelere kapılabiliriz. Ancak hemen kendimizi toplamayı da bilmeliyiz. Allah'a ve ahiret gününe inanan

*Necm Sûresi,
39. ayet:*

"İnsan için ancak çalıştığı vardır."

*İsrâ Sûresi,
19. ayet:*

"Kim de mü'min olarak ahireti ister ve ona ulaşmak için gereği gibi çalışırsa, işte bunların çalışmalarının karşılığı verilir."

bir kimse neyle meşgul olursa olsun çaba gösterirse bunun karşılığını elbette ki alacaktır. Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kimse hak ettiğinin karşılığını mutlaka göreceğine de inanıyordur. İşte bu güven ve rahatlıkla daha büyük bir zevkle çalışabilir insan.

“Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul.” (İnşirah Sûresi, 7. ayet) diyor Rabbimiz. Başka bir iş kafanı dağıtacak, seni mutlu kılacaktır. Boş geçirdiğimiz tatilleri düşünelim. Nasıl da özleriz okulumuzu. Aslında bir şeylere kafa yormayı, bir işle meşgul olmayı da özleriz, arkadaşlarımızı özlediğimiz kadar. Oyunlarımız bile bir meşguliyettir aslında.

Çalıştıkça başarılı olacağımıza dair inancımız artar. Bu inanç da bizi daha cesur yapar. İhtiyacımız olan ise sadece çaba ve dua. İkisi birlikte oldukça üstesinden gelemeyeceğimiz şey yok.

Bugün Yapman Gerekenler:

- Yatağımı topla!
- Bari bu defa matematik defterini unutma!
- Okul dönüşü markete uğra, yoğurt alınacak.
- Akşam namazı beş rekât!
- Arkadaşına dua et!

Düşünüyorum!

Geçen yıl daha çok çalışsaydım kazanacağım 5 şey

.....

.....

.....

.....

.....

Düşünüyorum!

Geçen yıl çalışarak kazandığım 5 şey

.....

.....

.....

.....

.....

Çalışkanlığımızın ve Başarımızın Düşmanları İşte Bunlar!

- Yarın Yaparım Diyerek **Ertelemek**
- Olmasa da Olur, Gerek Yok diyerek **Yok Saymak**
- Ben Yapamam ki, Zaten Yetiştiremem diyerek

Güvensizlik Göstermek

- Hangisinden Başlayacağım diyerek **Plansız Hare-**

ket Etmek

ONLARI YOK ET!

Temizlik İçinde Tertemiz İnsan

Haydi biraz beyin fırtınası yapalım. Allah suyu, toprağı, havayı, ateşi yaratmış değil mi? Bunları nelerde kullandığımızı düşünelim. Temizlenmek için suyu kullanırız. Dişlerimizi fırçalarken, dondurma üstümüze damladığında gömleğimizi yıkarken, çamurlar içinde bata çıka eve gittikten sonra ayaklarımızı temizlerken, dalından kopardığımız iri ve ekşi bir eriği yemeden önce su ile yıkarız. İbadetlerimizi yapmak için abdest alırız. Su bulamadığımız zamanlarda ise toprak, temizlemek için sırada bekler. Abdest alamıyorsak teyemmüm yaparız. Yolun ortasında ayakkabımıza bulaşan bir pisliği temizlemek için toprak bir yer ararız.

Hadis:

“İyilik güzel ahlaktır.
Günah da içini rahatsız
eden ve başkasının
bilmesinden korktuğun
şeydir.”

(Müslim, “Birr”, 15;
Tirmizî, “Zühd”, 52).

Peki ya halıları, yorganları tozlarından arındırmak için ne yapar annemiz? Havalandırır değil mi?

Kasaplar bıçakları ateşte temizler.

Peygamberimiz “Allah temizdir, temiz olanları sever.” buyuruyor. Dünya çok kirlendi diyoruz ama belki de aslında biz üzerimize düşeni yapmadığımız için onu kirlenmiş olabiliriz.

Nelere dikkat etmeliyiz?

Beden, elbise ve çevre temizliğimize özen göstermeliyiz. Kıyafetlerimiz yeni olmak zorunda değil ama karşımızdaki insana saygı göstermek anlamında temiz olmalı. Diş, el, tırnak temizliğimize özen göstermeliyiz.

Beden ve çevre temizliğinin önemini biliyoruz. Bir de kalbimizin temiz olması var sırada. Hayır canım, elimize çamaşır suyu alıp kalbimizi temizlemekten ya da diş fırçasıyla fırçalamaktan söz etmiyorum. Vicdan dediğimiz şey zaten kalp temizliğinin göstergesidir. Bizi iyilik yapmaya sevk eden, kötü şeylere karşı uyarıcıdır. Allah’ın kalbimize koyduğu insaf ve merhamet duygusudur.

Allah’ın temiz olanları sevmesinin bir yönü de budur. Kalbimiz gün içinde devamlı birilerine küser, kı-

rılır. Bütün bunlar kalbimizi kirletir, yorar. O halde bunları da temizlemeyi öğrenmeliyiz. Kalbimizin sesini dinleyerek, dua ederek onu temizleyebiliriz.

Tamamlayalım!

Sevgili Peygamberim, temizlik konusunda demiştir.

Yemekten önce ve sonra ellerimi yıkamamın sebebi.....

Kalbim! Benimle misin?

Her gün 1,5 dakika yani 90 saniye kalbimizi temizliyoruz.

Gün içinde hissettiğimiz kırgınlıkları, hırsları, kıskançlıkları atıyoruz!

Üzüntüye Hayır, Ümitvar Olmaya Evet

*Yûsuf Sûresi,
87. ayet:
“...Allah'ın rahmetinden
ümit kesmeyin. Çünkü
kâfirler topluluğundan
başkası Allah'ın
rahmetinden ümidini
kesmez.”*

Bazen hayatımızdaki her şey üst üste gelir. Derslerde peş peşe sözlüye kalkarız, sınavların ardı arkası kesilmez. Mahalledeki maçı kaybetmemizin üzerine evde kardeşimizin yaramazlığı, gürültüsü de eklenince kalbimizi bir ümitsizlik dalgası kaplayıverir. Evde, okulda, arkadaşlar arasında işler pek yolunda gitmiyor diye düşünür, üzülürüz. Çok istediğimiz halde sahip olamadığımız bir şey bizi büyük üzüntülere itebilir. Sevdiğimiz bir arkadaşımızla aramızda yaşanan kırgınlık bizi her şeyden soğutabilir. Sanki hep böyle kalacakmış gibi hisseder, tüm bunlar hiç geçmeyecek diye düşünürüz. Halbuki bütün kâinatı yaratan Allah, her şeyi en ince detayına kadar planlamıştır. Kulları için her şeyin en iyisini istemektedir. Sadece bunu düşünmek bile bizi endişelerden uzak tutacaktır. Bilmeliyiz ki ümitvar olmak, ümit etmek iman sahibi kişinin en güzel özelliklerinden biridir.

Mümin yani inanan kimse kendisini güvende hisseder. Bu yüzden korkuya, umutsuzluğa, karamsarlığa kapılmaz. Kötü bir olay karşısında soğukkanlı düşünebilir. Böylece sorunları daha çabuk çözüme kavuşturabilir. Oysa her zaman

olayların kötü tarafını düşünen kimse kendisini hayata karşı yenilmiş hisseder. Çünkü tek dayanağın Allah olduğunu unutmuştur. Geleceğe dair hiç ümidi kalmayan insan, hayatından zevk alamaz. Gününü değerlendirmeyi bilmez. Allah'ın kendisine sunduğu güzellikleri bile göremez. Belki de bu şekilde karşısına çıkan fırsatları kaçıır.

Haydi şimdi birlikte düşünelim...

Bütün günümüzü çok sevdiğimiz bir eşyayı kaybettiğimiz için üzülererek geçiriyoruz. Umutsuzluk kalbimizi kapladı ve başka hiçbir güzelliği göremez haldeyiz. Yanımıza gelip konuşmak isteyen birini tersledik çünkü kendimizi hiç iyi hissetmiyoruz. Ne dersiniz belki de o sırada iyi bir arkadaş kaybettik.

Düşünmeye devam edelim...

Canımız o kadar sıkkın ki panoya asılı "okul gazetesi için yazar aranıyor" ilanını bile görmedik. Yanından geçip gittik. Belki de uzun zamandır beklediğimiz bir fırsatı kaçırdık.

Eve geldik...

Kaybettiğimizi sandığımız eşyamız işte orada. Kafenin altında duruyor.

Peki ya bütün gün kaybettiğimiz fırsatlar?

Zümer Sûresi

53. ayet:

"... Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

Kendimizi ümitsizliğe bıraktığımız için birçok güzelliği göremedik. Oysa o güzellikleri bize Allah göndermişti. Bizden çevremizde olup bitenlerin farkında olmamızı istemişti. Böylece daha iyi bir kul olabilecektik.

Allah'a imanımız bizi güvende hissettirmelidir. Bu sayede karşılaştığımız olayların geçici olduğunu bilir ve daha emin adımlarla yürürüz. Hayatımız, başımıza gelen kötü olaylardan ibaret değildir. Haydi şimdi yarın için güzel şeyler düşünelim ve harekete geçelim.

Unutmayalım; eğer inanıyorsak ümitsizliğe kapılmayız.

Hata Yapmak İnsan İşi! Peki Ya Ders Almak

İnsan hata yapabilir. Bir insanın hiç hata yapmaması düşünülebilir mi?

*“Hata yapabilirsin.
Ama bir hatayı iki defa
yapma!”*

Gün içinde büyük-küçük yanlışlarımız olur. Kiminin farkında bile olmayız. Tabii ya, düşünsene yazılıda bilerek hata yapılır mı? Adı üstünde: Hata. Fark etmeden, yanlış olduğunu bilmeden yapılan şey.

Farkında olmadan birinin kalbini kırmak, yolda yürürken yanımızdan geçenlere çarpmak, markette eksik para vermek, sofraya götürmek üzere taşıdığımız tabakları şangır şungur kırmak gibi...

Hiçbirini isteyerek yapmayız. Ama olur işte. Bir anda elimizden kayı-verir eşyalar, istemediğimiz kelimeler dökülür dudaklarımızdan. Sonra ardından gelen pişmanlıklar... Üstelik kalp kırmanın kul hakkı olduğunu bilmemize rağmen yaparız işte.

Madem hata yapmak insan işi o halde boş verelim diyebilir miyiz? Peygamberimiz “Mümin aynı defa sokulmaz” (Buhârî, “Edeb”, 83; Müslim, “Zühd”, 63) demiş.

Ne demek istemiş sence?

Mümin insan akıllıdır, aynı hatayı iki defa yapmaz.

Allah’ın verdiği aklı yerinde kullanır. Hatalarından ders almasını bilir. Allah’ın, tövbe edilerek günahlardan pişman olunmasından hoşnut olduğunun farkındadır.

Haydi bir yanlışlıktır oldu, kazayla arkadaşımızı düşürdük. Beş dakika sonra yeniden aynı şeyi yapıyorsak sonra bir daha, sonra bir daha yapıyorsak biz hata sınırını aşmış sayılırız değil mi? Üstelik bu bizim kendi davranışlarımızın sonuçlarından ders almadığımızı, hatta kendimizin farkında olmadığımızı gösterir.

Hadis:

“Her insan hata eder. Hata edenlerin en hayırlısı, hatasından dönendir.”

(Tirmizî, “Sıfatü'l-Kiyame”, 49; İbn Mâce, “Zühd”, 30)

İnsan olarak üzerimize düşen şey, hatalarımızı birer tecrübe gibi kabul etmektir. Hani biraz önce sofraya götürmek üzere yüklendiğimiz tabaklar vardı ya, kayıvermişti ellerimizden, hatırladın mı? Kırılan tabakları toplarken düşünmeliyiz, acaba fazla sayıda tabak mı yüklendim? Tek elle tutmasa mıydım? Belki de ellerim ıslaktı o yüzden kaydı. Aklım başka yerde miydi acaba? Önüme baksaydım daha iyi olabilirdi...

Sebebi bilirsek bir daha aynı şeyi tekrarlamayız. Eh annemizin tabakları da sağlam kalır böylece.

Yazılıdan çıktık. Haydi geçmiş olsun hepimize deyip cevaplarımızı kontrol etmemek olur mu? Bakalım nerede yanlış yaptık? Niye yaptık? Eğer bunu düşünmezsek, öğretmen aynı soruyu her yazılıda sorsa yine aynı hatayı yaparız. Ne kötü olur değil mi?

İnsan olarak hayat boyu yanlışlar yapacağız. Ama asıl önemli olanın, bu yanlışları tekrarlamamak yolunda karar almak ve bu kararımızı uygulamaya koymak olduğunu da unutmuyacağız. Elbette bir de özür dilemeyi. Zira özür dilemek, yaptığımız şeyin farkında olduğumuzu gösterir. Yanlışımızın sonuçlarını fark ettiğimizin göstergesidir.

Unutmayalım;

Hiç hata yapmamak değil, aynı hatayı tekrarlamamaktır önemli olan.

*Âl-i İmrân Sûresi,
135 ve 136.*

ayetler:

“Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile, işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir. İşte onların mükafatı Rab’leri tarafından bağışlanma ve içinden ırmaklar akan cennetlerdir ki orada ebedi kalacaklardır. (Allah yolunda) çalışanların mükafatı ne güzeldir!”

Yanlışlardan ders almak, her zaman daha iyiye, daha güzele doğru gitmek, daima ilerlemek, büyümek, olgunlaşmak demektir. Dinimizin bizden istediği de tam olarak budur. Hatalarımızın sonuçlarını görmek ve bunları düzeltmeye çalışmak.

İşte Rabbimiz şöyle buyurur:

“Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile, işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir. İşte onların mükafatı Rab’leri tarafından bağışlanma ve içinden ırmaklar akan cennetlerdir ki orada ebedi kalacaklardır. (Allah yolunda) çalışanların mükafatı ne güzeldir!” (Âl-i İmrân Süresi, 135-136. ayetler)

Adil Bir Dünya İstiyorsak

“Ama o da yapıyor ona kızmıyorsunuz!”

“Önce ben geldim!”

“O niye gitmiyor markete de hep ben gidiyorum?”

“Öğretmen bana taktı!”

“Hep onun tarafını tutuyorsunuz!”

Ne kadar çok duyarız bu sözleri. Hep bir suçlama barındırır içinde. Dünyada adalet yok deriz. Gerektiği gibi adaletli davranmıyor insanlar demek isteriz.

Adaletli Olduğumu Nasıl Anlarım

* Ödevlerimi başkasına yaptırmıyorum.

* Hatalarımı başkasına yüklemiyorum.

* Haklı olan arkadaşımın her zaman yanındayım.

* Hatalı olan kişileri uygun şekilde uyarıyorum.

* Meyvelerin en güzelini kendime saklamıyorum.

* Kardeşime, çikolatamı tam ortadan bölüp de veriyorum.

* Kimsenin suçunu örtbas etmem.

* Hatalarımı olgunlukla kabul ederim.

Belki annemizin kardeşimizi küçük olduğu için daha çok sevdiğini, hep onu kolladığını düşünürüz. Belki içimizden öğretmenimiz sıra arkadaşımızı daha çok seviyor deriz.

Böyle durumlarda ne kadar üzüldüğümüzü düşünelim.

Bize yapılmasını istemediğimiz şey adaletsizlikken, acaba biz de zaman zaman başkalarına aynı şeyi yapıyor olabilir miyiz?

Mesela sıra beklerken öne geçmeye çalış-

Adalet olduğunda:

Toplumda huzur olur.

Vicdani duygular öne

çıkır.

Eşitlik olur.

Merhamet-şefkat çoğalır.

Dürüstlük-doğruluk

artar.

Hoşgörü çoğalır.

Hak ve hukuka özen

gösterilir.

Adalet olmadığında:

Toplumda huzursuzluk

olur.

Zulüm olur.

Kargaşalar bitmez.

Önyargılar çoğalır.

Hoşnutsuzluklar baş-

gösterir.

Taraf tutmalar, adam

kayırmalar olur.

Eşitsizlik olur.

mak, başkasının hakkı olanı almak, kendi suçumuzu başkasının üzerine atmaya çalışmak, odamızı küçük kardeşimize toplatmak...

Bütün bunlar dinimiz tarafından hoş görülmeyen şeyler. Elbette ki biz bütün bunlara dikkat ediyoruz.

Biliyoruz ki Allah adaleti sever.

Peygamberimizin adaletini ise hepimiz biliyoruz.

Bir gün Kureyş kabilesinden asil bir kadın hırsızlık yapmıştı. O kadını cezalandırmaması için bir aracı gönderdiler Peygamberimize. Bu duruma kızan ve üzülen Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurdular: *“Nasıl oluyor da bazı kimseler, Allah’ın kanunu karşısında aracı olmaya kalkışıyorlar. Sizden öncekilerin mahvolmasının sebebi şudur: İçlerinden asil, ileri gelen birisi hırsızlık yapınca, onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse hırsızlık yapınca, onu cezalandırıyorlardı. Allah’a yemin ederim ki Muhammed’in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı, onun da cezasını verirdim.”* (Buhârî, “Hudûd”, 11; Müslim, “Hudûd”, 8, 9)

Adalet her şeyi yerli yerince koymak, herkese hakkını vermek, insafli, merhametli, anlayışlı ve önyargılardan uzak olmak demektir. Adaletli kimse peşin hükümlere kapılmaz. Olayları araştırmadan yargıya varmaz.

Nahl Sûresi, 90. ayet:

“Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.”

Âl-i İmrân Sûresi, 140. ayet:

“... Allah, zalimleri sevmez.”

Biz de peygamberimizin sözlerini dinlemeli, adil olmalı, başkalarının hakkına el uzatmamalıyız. Böylece insanlığımızı ortaya koymuş, kendimizi yüceltmiş oluruz.

Hey Gidi Günler Hey

Böyle der büyüklerimiz. Geçmiş zamanı anlatır dururlar. Eski Ramazanlardan, bayramlardan, askerlik anılarından bahsederler. Her cümlesinin altında bir “keşke” vardır. Pişmanlıklar, kaçırılan fırsatlardan sonra hayal kırıklıkları. Biz anlamayız çoğu zaman dert ettikleri şeyin ne olduğunu. Biz bir an önce büyümek isterken onların keşke çocuk olsam deyişleri anlamsız gelir. Çocukluk dediğin nedir? Neden özenilir?

Her şeyi yeni tanıyoruz, dünyayı yeni keşfediyoruz. Bir yığın kural, bir sürü azar. Neyi yapmamız, neyi yapmamamız gerektiğini bilemediğimiz zamanlar; bolca hata dolduruyoruz hayatımıza. Sonra gelsin azar işitmeler. O kadar özenilecek bir çağ ise neden bırakmazlar da doyasıya yaşayalım.

Bütün bunlardan sonra bir de “keşke senin gibi çocuk olsam” derler! Keşke denilecek ne var bunda, diye düşünürüz. Bizim kendi kurallarımız, kendi hayatımız yok ki!

O halde bu kadar özenilecek olan ne?

Bir süre düşünelim bunu. Çocuklukta özenilen şey nedir? Aslında büyüklerin şikâyet ettikleri şeylerde gizli bu sorunun cevabı. Onca kızgınlıkları hep zamana karşı değil mi? Zamanla başları dertte. Adeta bir polisiye filmin içindeler, zamanı hırsız olarak görüp kovalayıp durmaktalar.

Oysa biz çocuklar öyle miyiz? Bizim işimiz olmaz zamanla. Dert etmeyiz onun kaçmasını. Hiç hapsetmemiştik ki onu, şimdi kaçmasından endişe duyalım. Okulla, dersle sınavla geçer durur o. Bize dokunmaz bile. Zaman bizim için duvardaki boy ölçü cetveline karaladığımız iki çizgi arasındaki süredir sadece. Bizim ne kadar büyüdüğümüzü gösteren bir ölçü. Geçen yılki okul formasının küçük gelmesiyle varlığını anladığımız bir kavram. Yazılıda soruların birinden diğerine geçip dururkenki şaşırma, sıkılma süremizdir. Biz ânı yaşar, kendi içimizdeki zamandan lezzet alırız. Güneşli pırıl pırıl bir gökyüzü varsa dışarı çıkıp oynama zamanıdır deriz. İşte bu yüzden hemen ödevlerimizi yapma peşine düşeriz. Bizi motive eden şey oyundur, eğlencedir, arkadaşlarla geçirilen vakittir.

Oysa annemiz “bugün hava güzel deyip beş dakikada yemeği, bulaşığı, temizliği yapıp gezmeye gideyim”

Zaman Yöneticisiyim

*İşlerimi önem
sırasına koyarım.
En acil olanı önce
yapar. Sonra rahat
ederim.*

*Günlük, haftalık,
aylık planlar
yaparım. Zamanı
geldiğinde iki ayağım
bir pabuca girmez.*

*Ertesi gün yazılım
varken tv başında
vakit öldürmem.*

*Yarın yaparım boş
ver demek ki? Asla
kullanmam öyle
ifadeleri*

diyemeyebilir. Ya da babamız “bugün tam bisikletle gezme günü, işe gitmesem de olur” diye düşünemez.

Biz hayatın içinde zamanla güzel geçinerek yaşayabiliriz. Bunun için boş zamanları değerlendirebiliriz. O boş zamanları iyi değerlendirdiğimizde hafif rüzgârlı bir günde uçurtma şenliğine gidebileceğimizin farkında oluruz. Ama her ânı aynı boşlukta, tembellikte geçirirsek en güzel oyun zamanlarını en iyi dinlenme fırsatlarını kaçıırız.

Görevlerimizi oyuna dönüştürebilir, bize zevk veren işler haline getirebiliriz. Ödevlerimizi yapıp testlerimizi çözdükten sonra, içimizin rahat olacağını ve gönlümüzce vakit geçirebileceğimizi biliriz. Bunun yanında Allah’a karşı sorumluluklarımızı, ibadetlerimizi de eğlenerek yaparız. Bütün bunların bize zevk vereceğine inanırız. Bir görev ve borç olarak görmediğimiz için, teravihlere arkadaşlarımızla güle oynaya gideriz. Sahur bizim için diğer aylarda mümkün olmayan şeylerin kapısını açan bir anahtar olur. Başka ne zaman gece yarısını geçen bir vakitte uyanıp tost yememize izin verilir. Ya da sabaha karşı TV nasıl açılır? O saatte arkadaşımız sahurdadır, uyanıktır, diye mesaj atabiliyorsak kendisine, hatta telefon bile edebiliyorsak bu bizim için bir güzelliştir. Varsın büyükler sahura başka şekilde baksın.

Annemiz yapacağı yemeği, babamız sabah işe gitmek için nasıl uyanacağını düşünsün.

İşte büyüklerin özlemini çektikleri şey bu. Geçirilen zamandan zevk alabilmeyi bilmek. Eh hiç kusura bakmasınlar. Zaman bizim zamanımız. Onu bir başkasına veremeyiz. En güzel şekilde Rabbimizin bizden beklediği gibi, kullanırız onu. Zaten bu yüzden vardır zaman. Güzel işler için harcansın diye...

Hadis:

“İki nimet vardır ki, insanların çoğu onların değerini bilmezler: Sağlık ve boş vakit.”
(Buhârî, “Rikak”, 1; Tirmizî, “Zühd”, 1; İbn Mâce, “Zühd”, 15)

BEŞİNCİ BÖLÜM

SON SÖZ

Neredeydik, Nereye Geldik?

Kocaman bir dünyada yaşıyoruz. Herkes birbiriyle iyi geçinmek durumunda. Böylece rahat ve huzurlu bir hayat sürebiliriz.

Bunca şey söyledik ahlaka dair. Yoldan geçerken okuldan tanıdığımız birine selam verdiğimizde aramızda bir bağ oluştuğunu hissederiz. Bir şey isterken arkadaşımızdan güler yüzle, samimi bir sözle isteriz ve çözülür buzlar.

İnsanları iyi yönleriyle ele alıp, onları oldukları gibi kabul ettiğimizde aradaki sorunların çözümü de kolay olur. Biliyoruz ki dünya bizim etrafımızda dönmüyor.

Herkes bize iyi davransın, güler yüzlü olsun, bize karşı dürüst olsun, bizi sevsin, bize saygı duysun istiyorsak,

bunları karşımızdakine göstermek durumundayız. Bize nasıl davranılmasını istiyorsak, başkalarına öyle davrandığımızda ancak özümüz, sözümüz bir olur. Arkadaşımız bir derdinden dolayı üzgün bir şekilde kenarda oturuyorken, bizim vur patlasın çal oynasın tavırlarımız arkadaşlığımızı nasıl etkiler?

Üzgün olduğumuzda yanımızda bizi anlayan, dinleyen birilerinin olmasını isteme hakkımız nasıl olur?

Bir sorun yaşadığımızda oturup konuşmayı bilmezsek, nazlanır ve özür dilemeyi hep karşıdan beklersek, küsmelerle dolu arkadaşlıklarımız olursa, büyüklerimiz bizden yaka silker, herkes etrafımızdan kaçarsa bu iyi bir insan olduğumuzu gösterir mi?

"Müslüman, elinden ve dilinden başkalarının emin olduğu kimsedir" diyor Peygamberimiz. (Buhari,

"İman", 4; Müslim, "İman", 64)

Başkalarına bu güveni veriyor muyuz?

Ahlâkî tutumlar yalnızca bu dünyada biraz daha rahat edelim diye mi var?

Ahirete yönelik bir durumları yok mu?

Hadis:

"Bir müslümana, kardeşine üç günden fazla küsmesi uygun değildir." (Buhârî, "Edeb", 62; Müslim, "Birr", 25)

Doğru sözlü olmamız gerektiğini Rabbimiz söylediği için biliyoruz. O dediği için yalandan uzak duruyoruz. Böylece hem Rabbimizin isteklerini yerine getirdiğimiz için sevap topluyoruz, hem de dünyada iyi işler yapıyoruz.

Biliyoruz ki bu dünyada yaptığımız şeyler, Allah'ın rızasına uygun olduğu takdirde bize ahirette sevap olarak geri döner, yaptıklarımız boşa gitmez.

İnsanlar bizi sevsin diye güler yüzlü olmayız. Peygamberimiz güler yüzün sadaka olduğunu söylediği için yüzümüz güler. Ama sonucunda insanlar da bizi sever.

Arkadaşlarımız arasında popüler olmak için onlara hediye alıp durmayız. Hediyeleşmenin Peygamberimizin ahlakı olduğunu bildiğimiz için bunu yaparız ve sonuçları da dünyada ve ahirette güzel olur.

Allah insanı en güzel şekilde yaratmıştır. Bedenini de ruhunu da güzel yaratmıştır. O halde o güzelliğe yakışır şekilde davranalım. Sonradan pişman olacağımız şeyler yapmak yerine vakit varken kendimize çeki düzen verelim. Ve bilelim ki bu dünyada

ne kadar sevap elde edersek ahirette o kadar mutlu olacağız.

Dinimizi kocaman bir bahçe gibi düşünelim. Bahçenin ilerisinde kocaman bir ev olsun. Altı basamaklı bir merdivenden çıkarak eve ulaşalım. Kapıyı açıp içeri girdiğimizde beş odalı güzel bir evle karşılaşalım.

Bu ev her şeyiyle mükemmel tasarlanmış. Odalar çok güzel. Peki bahçe? Bahçe bakımsızsa, çiçekler yerine bataklıklar varsa, ağaçlar yapraklarını dökmüş, çiçekler solmuş, her yerde yaban otları türemişse o evi uzaktan güzel görebilir miyiz? Bahçe kapısından bakınca evin güzelliği kendini göstermez ki böyle kötü bir bahçede.

Şimdi düşünelim;

O kocaman ev İslam'ın şartlarını temsil eden beş odadan oluşuyor. O eve girerken altı basamak çıktık. Bu da imanın şartlarını temsil eden altı şarttan oluşuyor.

Bahçe ise ahlakı temsil ediyor. Bahçedeki her çiçek ahlak kurallarının birine ait.

Doğruluk, iyilik, dostluk, kardeşlik, sevgi, saygı, adalet, cömertlik... Bunlar varsa evimiz, harika bahçe manzaralı güzel bir eve dönüşür.

Öyleyse ahlak çiçeklerimizle hayatımızı güzelleştirmeye devam edelim.